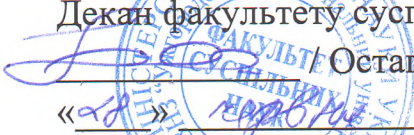

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
 Остапець Ю.О. /
«» 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЧНІ СТУДІЇ ТА СОЦІАЛЬНІ МОДЕЛІ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Ужгород – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологічні студії та соціальні моделі» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія освітньої програми «Політологія».

Розробник: Афанасьєв Дмитро Миколайович, доцент, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри соціології та соціальної роботи

протокол №11 від 26 червня 2024 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук
протокол № 8 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		2
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Самостійної роботи студента – 78		3
	Лекції:	
		8
	Практичні (семінарські):	
	4	
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
		78

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни – засвоєння студентами загальнотеоретичних відомостей з соціології, розкриття специфіки галузей соціологічних знань, оволодіння методикою і технікою соціологічних досліджень, аналізу соціологічної інформації. Завданнями викладача, реалізація яких забезпечить досягнення цієї мети, є: формування у студентів знань з теоретичних основ сучасної структури соціальних систем; вироблення практичних навичок користування соціологічною інформацією; стимулювання творчої активності в ході самостійної роботи та виконання науково-дослідних завдань.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-02. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК-05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності спеціальності (СК)

СК-01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК-03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК-04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК-05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК-10. Здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.	РН-02
Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.	РН-03
Мати навички професійної комунікації.	РН-04
Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.	РН-05
Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	РН-08
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	РН-10
Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.	РН-11
Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	РН-12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Соціологічні студії та соціальні моделі»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Бути готовим вільно спілкуватися державною та іноземною / іноземними мовами усно і письмово в процесі представлення соціологічних досліджень.	РН-02

Оволодіти навичками по інтерпретуванню соціологічних даних, соціологічної інформації, проводити її аналіз і синтез, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами, робити висновки, аргументувати свої думки	PH-03
Бути готовим ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі проведення соціологічних досліджень.	PH-04
Бути готовим обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами соціологічних досліджень і аналізу професійної літератури. Опанувати знаннями з презентування різних типів наукових досліджень, порівнювати та узагальнювати результати різних соціологічних досліджень. Володіти навичками вільного користування спеціалізованих програм для обробки соціологічних досліджень (SPSS, EXCEL)	PH-05
Вміти опрацьовувати соціальну інформацію з використанням кількісних та якісних методів. Оперувати соціологічною термінологією; знати особливості проведення кількісних (опитування, соціометрія тощо) та якісних (фокус-групове дослідження, глибинне інтерв'ю тощо); вміти застосовувати триангуляцію методів соціологічного дослідження з метою кращого розуміння політичних процесів.	PH-08
Бути готовим презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців. Конструювати макет звіту за результатами соціологічного дослідження; Вміти оформляти програму соціологічного дослідження; готувати звіти для різної аудиторії: коротка презентація, повний звіт, розширений звіт; готувати та представляти усну доповідь.	PH-16
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. Оперувати категоріями соціологічної теорії для пояснення політичних процесів. Орієнтуватись у парадигмальному вимірі соціологічної науки та її періодизації	PH-10
Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. Вміти використовувати соціологічні концептуальні розробки для пояснення сучасних процесів в суспільстві та політиці	PH-11
Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах. Вміти пояснювати рольові репертуари політичних та соціальних акторів. Вміти здійснювати соціальне моделювання взаємозв'язків акторів.	PH-12

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік; тестування; презентація результатів виконаної індивідуальної /групової роботи студента; написання звіту за результатами соціологічного дослідження.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: доповідь на практичних заняттях, презентація, реферат; написання звіту за результатами соціологічного дослідження;

Форма модульного контролю: письмове тестування

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
				8	8	8	16	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів
Практичні заняття, доповідь з презентацією	4	32
Реферат	1	8
Аналітичний звіт за результатами соціологічного дослідження	1	10
Модульна контрольна робота	1	40
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. За семестр слухачі здають модульну контрольну роботу, яка складається з 40 тестових запитань із каталогу тестів до даного курсу. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Мінімальний поріг, який потрібно набрати у тестуванні для зарахування модульної контрольної роботи складає 25 балів. Модульне тестування проходить у визначений час із встановленим часовим обмеженням в 1 годину.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методiku проведення семестрових (курсних) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певним помилками;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання за програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни Модуль 1.

Тема 1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології

Поняття соціології. Основні підходи до розуміння суспільства і людини. Соціологія як наука про соціальні спільноти. Українські спільноти-громади. Розуміння соціології як громадознавства в українській соціогуманітарній думці. Типи соціальних спільнот. Відмінності між спільнотами. Зростання суб'єктності соціальних спільнот. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей та їх різновиди. Функції соціальних інститутів та їхнє місце в житті суспільства. Соціальні інститути сучасного суспільства, специфіка їхнього розвитку в Україні. Об'єкт і предмет соціології. Структура соціологічного знання. Місце соціології у системі наук. Соціологія як генералізуюча наука. Специфіка соціології за об'єктом і предметом дослідження. Зростання ролі соціології в сучасних умовах, її значення в процесах державо- і націотворення в Україні.

Тема 2. Класичний період розвитку соціології.

Соціальна статика і соціальна динаміка О. Конта. Етапи історії суспільства і людського духу. Розвиток суспільства у теорії Г. Спенсера. Теорія соціальних інститутів Г. Спенсера. Еволюційні процеси. Структурно-функціональний підхід до вивчення суспільства. Напрями психологічної соціології: індивідуалістичний, груповий, соціетарний (Уорд, Лебон, Тард). Теорія історичного розуміння Зіммеля. Дослідження рольової динаміки, динаміки соціальних груп, соціології влади, соціології конфлікту. «Метод соціології» Е. Дюркгейма, наука про соціальні факти. Матеріалістичний напрямок К. Маркса. Розуміюча соціологія та теорія соціальної дії М. Вебера.

Тема 3. Соціологія ХХ століття

Макросоціальна соціологічна теорія Сорокіна. Інтегративна соціологія (соціальна аналітика, соціальна механіка, соціальна генетика). Дослідження структури суспільства – соціальна стратифікація. Структурно-функціональний аналіз Т.Парсонса. Суспільство як складна система суспільних елементів – функції, що забезпечують виживання суспільства. Модернізація структурно-функціонального аналізу Р.Мертонна; поняття «дисфункція», «нонфункція». Теорія аномії. Теорія соціального обміну Хоманса, аналогія з ринковим обміном. Розуміння елементарної соціальної поведінки. «Соціальне конструювання реальності» Бергмана і Лукмана, Використання у соціальній інженерії. Теорія структурації Е.Гіденса. Поняття «структуруюча основа»,

«соціальний агент». Соціологія П.Бурдьє – аналіз зв'язку між соціальною і тим, як індивіди конструюють соціальну реальність.

Тема 4. Сучасні соціологічні теорії

Неофункціоналізм. Вплив ідей структурно-функціонального аналізу. Критика концепції Т.Парсонса як відправна точка власних ідей. Погляди Дж. Тьорнера. Теорія конфлікту. Конфліктологічна модель Р.Коллінза та Дж.Рекса. Концепція соціальної структури П.Штомпки: нормативний, ідеальний, інтеракційний та вимір життєвих можливостей. Насильство і суспільні порядки.

Тема 5. Суспільство як цілісна система (типи, тенденції розвитку, соціальна структура і соціальна стратифікація)

Суспільство як соціальний феномен. Основні теорії походження суспільства. Інструментальна концепція, сексуальна, кратична, гендерна, семантична. Типологія суспільства за різними критеріями. Основні характеристики сучасного суспільства. Основні види структури суспільства. Основні елементи структури суспільства. Соціальна стратифікація. Структурація Е.Гіденса (Рабство. Касти. Стани.Класи). Соціальна мобільність. Індивідуальна соціальна мобільність. Групова соціальна мобільність.

Тема 6. Соціальна взаємодія, соціальні зміни, соціальні інститути

Поняття соціальної взаємодії, її основні види. Основні рівні дослідження соціальної взаємодії. Соціальне поле. Вчення Вебера про соціальну дію. Поняття соціального зв'язку. Поняття та види соціальних відносин. Поняття соціального конфлікту. Види соціального конфлікту. Стадії соціального конфлікту. Поняття соціального контролю. Динамічна модель соціального контролю. Методи соціального контролю. Поняття соціального інституту. Види соціальних інститутів. Функції соціальних інститутів.

Тема 7. Соціальні моделі

Моделювання соціальних процесів. Поняття «соціальна модель» і її взаємодія з категоріями соціології: колектив, група, людина, індивід, особистість, індивідуальність. Основні проблеми аналізу соціальних моделей. Філософсько-соціологічні уявлення про соціальні моделі. Поведінка соціальних акторів як предмет наукового аналізу. Теорії соціальних ролей. Теорії соціальної установки. Теорії референтної групи. Потреби, інтереси, мотиви та цінності. Типологія соціальних моделей.

Тема 8. Конкретно-соціологічні дослідження: поняття, види, етапи

Особливості підготовки до проведення соціологічного дослідження. Виявлення проблемної ситуації. Поняття проблеми в соціології. Формування проблеми дослідження. Висунення гіпотези. Основні вимоги до складання програми дослідження. Методологічна частина програми та її зміст : формулювання теми, мети дослідження, завдань, визначення об'єкта та предмета дослідження, Формулювання гіпотез.

Тема 9. Методична частина програми соціологічного дослідження

Правила розрахунку та обґрунтування вибірки. Генеральна та вибіркова сукупність. Одиниця аналізу в конкретно- соціологічному дослідженні. Поняття репрезентативності. Види вибірок. Розрахунок об'єму вибірки. Основні методи соціологічного дослідження: спостереження, експеримент, аналіз документів, опитування. Опитування та його різновиди. Анкетування та його технічний інструментарій. Структура анкети. Вимоги до розроблення і побудови анкети. Види питань. Основні комп'ютерні програми обробки первинної соціологічної інформації.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Соціологія як наука. Предмет і функції соціології							10	2				8
Тема 2. Класичний період розвитку соціології.							10	2				8
Тема 3. Соціологія ХХ століття							10	2				8
Тема 4. Сучасні соціологічні теорії							10	2				8
Тема 5. Суспільство як цілісна система (типи, тенденції розвитку, соціальна структура і соціальна стратифікація)							10		1			9
Тема 6. Соціальна взаємодія, соціальні зміни, соціальні інститути							10		1			9
Тема 7. Соціальні моделі							10		1			9
Тема 8. Конкретно-соціологічні дослідження: поняття, види, етапи							10		1			9
Тема 9. Методична частина програми соціологічного дослідження							10					10
<i>Модульна контрольна робота</i>												
<i>Разом за модуль</i>							90	8	4			78
Разом							90	8	4			78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Суспільство як цілісна система (типи, тенденції розвитку, соціальна структура і соціальна стратифікація)	-	1
2	Соціальна взаємодія, соціальні зміни, соціальні інститути	-	1
3	Соціальні моделі	-	1
4	Конкретно-соціологічні дослідження: поняття, види, етапи	-	1
5	<i>Модульна контрольна робота</i>	-	-
	Разом:	-	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Соціологія як наука. Предмет і функції соціології	-	8
2.	Класичний період розвитку соціології.	-	8
3.	Соціологія ХХ століття	-	8
4.	Сучасні соціологічні теорії	-	8
5.	Суспільство як цілісна система (типи, тенденції розвитку, соціальна структура і соціальна стратифікація)	-	9
6.	Соціальна взаємодія, соціальні зміни, соціальні інститути	-	9
7.	Соціальні моделі	-	9
8.	Конкретно-соціологічні дослідження: поняття, види, етапи	-	9
9.	Методична частина програми соціологічного дослідження	-	10
Разом		-	78

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – комп'ютер, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – офісні додатки, сервіс Google Meet.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Білоус В.С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. Посібник. К.: КНЕУ, 2002
2. Ворона В. Академічна соціологія в Україні (1918-2018). У 2-х томах. Том 1. Історія становлення та розвитку. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018, 526 с.
3. Городяненко В.Г. Соціологія: Підручник. К.: Академія, 2008
4. Макеєв С. О. Соціологія: навчальний посібник (3 видання). Київ: Знання. 2005, 455 с.
5. Піча В.М. Предмет, структура, функції соціології: Конспект лекцій. Львів, 1994.
6. Сапелкіна О. В. Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018, 268 с.
7. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія. К., 1996.
8. Соціологія: навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко Київ : ДУТ, 2019. 235 с.
9. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. Під ред. В.І. Воловича. К., 1998.
10. Кузьменко Т.М. Соціологія. Центр навчальної літератури (ЦУЛ). 2017, 320с.

Допоміжна література

1. Бурдье П. Вакан Л. Рефлексивна соціологія. Київ: Медуза. 2015, 224 с.
2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. Київ: Наш формат. 2020. 448 с.
3. Норт Д. Волліс Дж. Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії. Київ: Наш формат, 2017. 352 с.
4. Пилипенко В. Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства : монографія. Львів: ЗУКЦ, 2012. 329 с.

5. Сірий Є. В., Нахабич М. А. Дослідження соціальної напруженості в Україні: засадничі аспекти та розробка інструментарію (за результатами фундаментального дослідження). Київ: ЦОП ""Глобус", 2018. ISBN 978-617-7700-19-6 182 с.
6. Соболевська М. Рефлексивні процеси в сучасній теоретичній соціології: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2020. 108 с.
7. Чудовська І. Соціологія реклами: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Каравела, 2019, 192 с.